Gestapačkou z lásky i přesvědčení

Sekretářka Gestapa v Moravské Ostravě Magdalena Siwy

LENKA GEIDT

Po skončení druhé světové války se prostřednictvím mimořádných lidových soudů začalo Československo stejně jako další státy oficiálně vypořádávat s válečnými zločinci. Celkově bylo od května 1945 do konce roku 1948, v době působnosti retribučních soudů, odsouzeno přes 33 tisíc osob. Padlo více než 730 rozsudků smrti.[1] V 65 případech šlo o ženy. Většina z nich si vyslechla trest smrti za zločin udavačství.[2]

Mezi odsouzenými byly i zaměstnankyně Gestapa, i když v jejich případě představoval absolutní trest spíše výjimku. Důvody se zdají být prosté. Zaprvé, samotná příslušnost ke Gestapu nebyla dle retribučního dekretu považována za zločin. Zadruhé, ženy na Gestapu zastávaly převážně administrativní funkce jako sekretářky, písařky, telefonistky. Vedoucí a úřednická místa v rámci této organizace obsazovali výhradně muži. To ovšem tyto ženy nevyvazovalo ze zodpovědnosti za to, na čem se podílely. *Ženy pracující pro Gestapo na první pohled vykonávaly pouze kancelářské práce. Nezastávaly vedoucí pozice, nepracovaly jako úřednice. Nicméně jejich činnost nebyla neškodná, neboť udržovaly v chodu mašinerii bezpráví. Ne způsob, nýbrž obsah jejich činnosti, který jim nemohl být neznámý, se vyznačoval pohrdáním člověkem a terorem.*[3]

Proto i po válce, pokud zaměstnankyně Gestapa vůbec stanuly před soudem, odešly často „jen“ s několikaletým trestem. Například Anna Žáková, která pracovala pro Gestapo v Moravské Ostravě jako písařka na stroji, byla odsouzena na šest let.[4] Rozsudek o dva roky kratší vyměřil soud Elizabeth Fischerové z plzeňského Gestapa za podporu nacistického hnutí a obohacení se na úkor perzekvované osoby.[5] Našlo se ale několik zaměstnankyň Gestapa, které po válce čekala poprava. Mezi nimi byla i Maria Rittichová. Tu vedlo brněnské Gestapo jako konfidentku. V roce 1945 se účastnila protipartyzánských akcí na Letovicku, při nichž se nabídla Gestapu jako tlumočnice. Zejména kvůli tomu jí soud v jejích 23 letech vyměřil nejvyšší možný trest.[6] Podobně skončila i Magdalena Siwy, o níž pojednává tato studie.

Mládí

Magdalena Siwy se narodila 23. listopadu 1920 ve Vítkovicích, které se později staly součástí velké Moravské Ostravy.[7] Pocházela z německé rodiny. K německé národnosti se v té době v Moravské Ostravě hlásila více než

1 LIŠKA, Otakar a kol.: *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2006, s. 21.

2 Srov. tamtéž.

3 KOMPISCH, Kathrin: *Täterinnen. Frauen im Nationalsozialismus*. Böhlau Verlag, Köln 2008, s. 88. (Překlady citací v textu autorka.)

4 Anna Žáková, rozená Skopalová (nar. 1912), dcera kapitána rakousko-uherské a později československé armády. Ke Gestapu v Moravské Ostravě nastoupila již v březnu 1939. V listopadu 1940 odešla, protože byla těhotná. Po šesti letech strávených ve vězení byla v roce 1952 propuštěna a pravděpodobně se vrátila k manželovi a dvěma dětem, odsunutým do Německa. Srov. *Zemský archiv* (dále jen ZA) *Opava*, f. Mimořádný lidový soud (dále jen MLS) Ostrava, sp. zn. Ls 438/46 A. Žáková.

5 PŘIBÍK, Adam: *Ženy před Mimořádným lidovým soudem v Mostě a v Plzni v letech 1945–1947* (diplomová práce). FF UK, Praha 2013; *SOA Plzeň*, f. MLS Plzeň, k. 61, sp. zn. Ls 45/1947 E. Fischerová.

6 Maria Rittichová (1923–1947) se narodila ve francouzské obci Sallaumines. Rodiče se rozvedli, matka zemřela, když jí bylo 16 let. Maria pracovala jako prodavačka v Lille. V roce 1941 byla poslána na práci do Německa a od té doby vedla celkem dobrodružný život. Stýkala se s členy ilegálního hnutí, prošla několika věznicemi a počátkem roku 1944 byla dopravena do Protektorátu Čechy a Morava. Začala spolupracovat s brněnským Gestapem. V roce 1945 se jako tlumočnice zúčastnila honičky na partyzány, při níž byli dva z nich zabiti. Dne 8. 1. 1947 byla odsouzena k trestu smrti. Srov. *MZA Brno*, f. MLS Brno, k. 177, sp. zn. Lsp 904/46 M. Rittichová.

7 S platností od 1. 1. 1924 byly sloučeny obce Moravská Ostrava, Přívoz, Vítkovice, Mariánské Hory, Zábřeh, Nová Ves a Hrabůvka v jednu obec pod názvem Moravská Ostrava. Srov. kol. autorů: *Ostrava*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2013, s. 341.

pětina obyvatel, nejvíce jich žilo právě ve Vítkovicích.[8] Magdalenin otec Karel pracoval ve Vítkovických železárnách, matka Marie, rozená Kociánová, zvládala vedení domácnosti i práci účetní. Magdalena měla mladšího nevlastního bratra Hanse.

V době, kdy měla nastoupit povinnou školní docházku, se školství na území velké Moravské Ostravy transformovalo. Docházelo k odlivu žáků z německých škol do českých, rušily se některé samostatné německé obecné školy a nově zakládaly české. I tak ale stále existovaly školy české, německé i polské a také jedna obecná škola židovská.[9] Siwy nastoupila do pětileté obecné školy, pokračovala na německé měšťance a studium zakončila po dvou letech německé obchodní školy. Naučila se dobře česky. Byla členkou spolku Bund der Deutschen (Svazu Němců, BdD) a jednou týdně navštěvovala Heimatabend pro německou mládež, setkání pořádané touto organizací. Zúčastňovala se slavností Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecké strany, SdP). Později se stala členkou Deutsche Arbeitsfront (Německé pracovní fronty, DAF), Reichsluftschutzbund (Říšského svazu protiletecké obrany, RLB) a Deutscher Kolonialbund (Německého koloniálního svazu, DKB). Až mnohem později, v roce 1940, vstoupila do NSDAP.

Po škole nastoupila Magdalena Siwy jako kancelářská síla u firmy Thieberger a spol. v Moravské Ostravě. V roce 1938 odešla k farmaceutické firmě Chemosan-Hellco, kde pracovala až do listopadu 1938. V té době se stále více poohlížela po možnosti odejít do Německa. Když německé jednotky na podzim téhož roku obsadily československé pohraničí, rozhodla se vydat do čerstvě okupované Opavy.

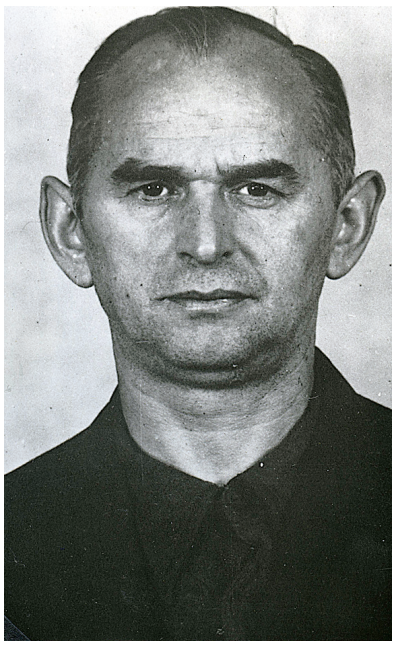

Magdalena Siwy a o dvacet tři let starší Anton Leopold Steindorf

Foto: Archiv města Ostravy

Před Mnichovem toto město, v němž žilo převážně německé obyvatelstvo, ovládala Sudetoněmecká strana. *Ve volbách do opavského městského zastupitelstva 12. 6. 1938 získaly české strany s DSAP, KSČ a Židy 31 % hlasů, SdP 69 %. Opavská radnice tak byla zcela pod kontrolou henleinovců, kteří měli 29 mandátů ze 42.*[10]

Napětí mezi obyvateli nabíralo na síle, přibývaly konflikty a projevy nespokojenosti velké části německého obyvatelstva. Jedním z takových projevů byla i menší demonstrace v době Hitlerova norimberského projevu 12. září 1938, na které se provolávala protistátní hesla a zpívala hymna třetí říše.[11]

V té době se pomalu schylovalo k obsazení města německými jednotkami, na němž se podílel i muž, který měl později hrát v životě Siwy klíčovou roli. Narodil se v roce 1897 v hornoslezské obci Konty[12] v tehdejším Německu jako Anton Leopold Pszuk. Otec mu zemřel velmi záhy, a tak vyrůstal se čtyřmi sourozenci a matkou, která umřela, když mu bylo 17 let. Po absolvování katolické obecné školy začal pracovat jako dělník. Pak vypukla první světová válka. Narukoval do armády, bojoval ve Francii a v roce 1918 se vrátil s hodností poddůstojníka. Následovala kariéra u policie. V roce 1930 nastoupil ke státní kriminální policii v Gliwicích, městě o devět let později proslaveném „přepadením" německé radiostanice, které symbolicky odstartovalo další světovou válku ve 20. století. Ještě před touto událostí si nechal změnit příjmení na německé Steindorf, přihlásil se k německé národnosti a vstoupil do NSDAP a NSV (Nationalsozialistische Volkswohlfahrt, Nacionálněsocialistické organizace pro lidovou sociální výpomoc).[13]

8 Tamtéž, s. 423.

9 Tamtéž, s. 425.

10 GAWRECKÁ, Marie: *Němci ve Slezsku 1918–1938*. Ústav historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity, Opava 2002, s. 236.

11 Tamtéž, s. 247.

12 Dnes polská vesnice Kąty Opolskie.

13 Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946.

Obsazování Moravské Ostravy nacistickým vojskem, 15. března 1939 Foto: ČTK

Na podzim 1938 byl Steindorf povolán k armádě a společně s dalšími muži přidělen k Einsatzkommandu. Následovala cesta do Ratiboře, kde se sešlo asi 80 až 100 lidí. *Ke všem promluvil vládní rada Hermann*[14]. […] *Ve své řeči uvedl, že mezi Německem a ČSR jest politické napětí a že pravděpodobně pohraniční území (Sudety) budou dobrovolně odstoupeny k Říši* (sic) *a německými oddíly obsazeny. Současně nám sdělil, že také my jsme určeni k tomu, abychom jako policejní složky obsadily toto území.*[15] Do Opavy přijeli 10. října 1938 před polednem vybaveni seznamy osob, které měly být zadrženy, a 50 kusy nábojů do služební pistole. *Tam jsme se odebrali ihned do budovy policejního ředitelství. Tam se již nacházelo několik civilistů v uniformách SdP, kteří se nám ihned nabídli k dispozici.*[16]

Zatímco se formovala opavská služebna Gestapa[17] a Steindorf jako zástupce vedoucího referátu II A, určeného k potírání levicového odboje, zatýkal podezřelé osoby, Siwy se v Opavě stihla usadit a v listopadu 1938 nastoupila jako účetní u Německé lidové tiskárny. Jejich životní cesty se protly poté, co se její kolegyně pohádala s vedoucím tiskárny a udala jej na Gestapu. Siwy byla v tomto případě předvolána jako svědkyně a vyšetřování nevedl nikdo jiný než tehdy čtyřicetiletý, již mírně prošedivělý kriminální tajemník Steindorf. Ten nezůstal k plnoštíhlé ženě s kaštanovými vlasy a modrýma očima zcela

14 Pravděpodobně se jedná o Günthera Hermanna (nar. 1908), vystudovaného právníka, který byl v roce 1938 vedoucím služebny Státní policie v Kasselu a o rok později v Brně. Následně působil na několika dalších místech, např. jako velitel operačních skupin v SSSR, na Kavkaze a v Chorvatsku. SLÁDEK, Oldřich: Stanné právo a stanné soudy. In: PAUL, Gerhard – MALLMANN, Klaus-Michael (eds.): *Gestapo za druhé světové války*. Academia, Praha 2010, s. 352.

15 Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946.

16 Tamtéž.

17 K opavskému Gestapu viz zejména KOLÁŘ, Ondřej: K personálnímu složení a činnosti Gestapa v Opavě. *Časopis Slezského zemského muzea: série B – vědy historické*, 2014, roč. 63, č. 3, s. 241–250.

lhostejný a pozval ji na schůzku. I když byl už v té době ženatý a měl dvě děti,[18] scházeli se čím dál častěji. Siwy brzy uvěřila jeho ujišťování, že se nechá rozvést a ožení se s ní. Místo toho jí ale udělal jinou nabídku.

Na Gestapu v Moravské Ostravě

Rok 1939 totiž přinesl pro Antona Leopolda Steindorfa i Magdalenu Siwy mnoho změn. Steindorf byl v březnu svědkem pohotovosti na opavské služebně. Přicházeli sem lidé ze slezských úřadoven, z nichž bylo utvořeno zvláštní komando. Schylovalo se k obsazení zbytku československého území. Dne 14. března 1939 se členové komanda vydali na cestu do Moravské Ostravy. Po příjezdu obsadili tamní budovu policejního ředitelství, později vilu v Sadové ulici č. 3 a část levého křídla Nové radnice.[19] Postupně se začala formovat služebna Gestapa, spadající pod řídící úřadovnu v Brně.

Siwy po Novém roce nastoupila do služeb landrátu v Opavě. Pracovala na oddělení péče o mládež, kde měla na starosti agendu týkající se nemanželských dětí, manželek vojáků a vyplácení podpor nemajetným osobám, vdovám a sirotkům.[20] Po pěti měsících ovšem pracovní poměr ukončila a 1. června se hlásila u Steindorfa, který jí nabídl místo své tajemnice na Gestapu v Moravské Ostravě, kam byl mezitím převelen. Toto datum není náhodné. Do té doby zde totiž Steindorf působil jako zástupce vedoucího kriminálního vrchního asistenta Friedricha Eggerta ze Štětína, pro něhož mimo jiné pracovala zmíněná Žáková. Právě ten den převzal Eggert vedení referátu II BM, zaměřujícího se na „pravicové" hnutí odporu, a tehdejší vedoucí Gestapa, kriminální komisař Gerhard Wagner[21] jmenoval do čela referátu II A právě Steindorfa. V té době se také celá služebna přestěhovala do nové budovy na Senném trhu č. 1.

Na referátu II A (později IV 1a), zaměřujícím se zejména na levicové odbojové hnutí, působilo průměrně kolem patnácti zaměstnanců. Jednalo se o osm úředníků a zhruba tři kancelářské síly, kromě nich na referátu asistovalo několik pomocných policistů, kteří byli vesměs německé národnosti, ale mluvili dobře česky. Při větších akcích referát posílili členové Sonderkommanda z Brna.[22] Pracovníci tohoto referátu zatkli po obsazení Česko-Slovenska stovky lidí v rámci akcí „Gitter" a „Albrecht der Erste". Zatýkání probíhalo na základě předem připravených seznamů a později zajištěného spisového materiálu a kartoték. Přibývala jednotlivá nebo hromadná oznámení, zprávy od konfidentů[23] či informace získané při výsleších zadržených lidí.

Siwy vzpomínala, že zpočátku docházelo na úřadovnu velké množství anonymních udání, většinou šlo o udání ze msty.[24] V některých případech byla přítomna při zatýkání. Minimálně jednou doprovázela své kolegy na zatýkací akci, při níž je kryla. V listopadu 1942 byl na náměstí v Moravské Ostravě-Vítkovicích zastřelen čtyřiadvacetiletý ilegální pracovník KSČ František Konečný. *Tehdy jsem byla přímo u místa činu, a to proto, abych v Konečném vzbudila dojem, že naši úředníci, kteří na něj čekají, se se mnou baví, a tudíž se zde nejedná o členy Gestapa.*[25] Jeden z nich, kriminální asistent Wilhelm Kampf[26], vypověděl: *Sám jsem jednou tímto způsobem byl se Siwy v M. O. Vítkovicích, a to u závodního hotelu, kde Steindorf pozoroval nějakou schůzku. Žena byla*

Wilhelm Kampf, přezdívaný Černý Willy
Foto: Archiv města Ostravy

18 Steindorf se oženil v roce 1931 s Helenou Rabe, která zemřela v roce 1946. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Závěrečná zpráva z 24. 3. 1947.

19 Tamtéž, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946.

20 *ABS*, f. Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD (dále jen 52), sign. 52-1-441, Protokol s M. Siwy. Více k opavskému landrátu *SOkA Opava*, f. 1295 Landrát Opava.

21 Gerhard Wagner byl na podzim 1939 zatčen za machinace se zabavenými předměty a odsouzen k několikaletému vězení. Na jeho místo byl dosazen jeho zástupce kriminální komisař Georg Wüst. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 85/47 Karl Cordes, Protokol s K. Cordesem z 27. 7. 1945.

22 Tamtéž, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946.

23 Podrobněji k činnosti konfidentů Gestapa v Moravské Ostravě viz SEĎA, Radomír: Ostravské Gestapo a osudy jeho konfidentů. In: *Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska*. Tilia, Ostrava 2012, s. 82–113.

24 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Protokol s M. Siwy z 10. 1. 1946.

25 Tamtéž.

26 Wilhelm Kampf (1912–1946), původním povoláním zahradnický pomocník, později pracoval pro Gestapo ve Frýdku, Moravské Ostravě a Brně. Po válce byl odsouzen k trestu smrti. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 123/45 V. Kampf.

Sídlo Gestapa v Moravské Ostravě Foto: Archiv města Ostravy

k takovýmto schůzkám brána proto, aby úředníci nebyli tak nápadní.[27]

Siwy, která si na Gestapu postupně vybudovala pověst velice schopné kancelářské síly a písařky na stroji, se nezřídka účastnila výslechů zatčených. Její hlavní role spočívala v tlumočení a zapisování protokolů. Občas také prováděla osobní prohlídky, jako v případě čtyř dívek podezřelých z rozšiřování komunistických letáků, či takové letáky přímo sama překládala. Pokud se jich objevilo více, musela o tom být informována brněnská úřadovna, stejně jako o dalších záležitostech, a to v podobě každodenních raportů. V Brně se pak rozhodovalo o dalších krocích.[28]

Při samotných výsleších Siwy jen chladně přihlížela a plnila svěřené úkoly. Necítila potřebu pomáhat neznámým lidem. Jak po válce sama uvedla: *Připouštím, že jsem jako tlumočnice vězňům, resp. vyšetřovaným osobám nepomáhala, tlumočila jsem vždy otázky tak, jak mi byly naznačené, a jako zaměstnankyně Gestapa jsem měla zájem na tom, aby osoby u naší úřadovny vyšetřované, byly ze svých činů usvědčené. Konala jsem svou povinnost jako Němka.*[29] Jako „pouhá" kancelářská síla stejně nemohla bití zabránit a možná pro klid své duše, ale spíše jako součást psychického nátlaku vyšetřované před výslechem nabádala, aby se přiznali, protože existují možnosti, jak je k tomu donutit. Při tlumočení na vězně křičela, ale nikdo ze spolupracovníků si nevzpomínal, že by na někoho vztáhla ruku. Naopak, pokud se schylovalo k zostřenému výslechu, musela místnost opustit.

Svědci u poválečného Mimořádného lidového soudu v Ostravě si ji však nespojovali jen s „pouhou" kancelářskou zaměstnankyní. Berta Flössnerová, která se na Gestapu se Siwy setkala, ji popisovala jako *velmi aktivní, vystupující příkřeji nežli někteří členové Gestapa*,[30] jako ženu, jejíž slovo mělo u Gestapa váhu. Flössnerová byla vyslýchána, protože ukrývala krajského vedoucího ilegálního vedení KSČ v Moravské Ostravě Ladislava Ševčíka.[31] Gestapo zatklo jejího muže a dalo jí jasně najevo, že ho může zachránit, pokud prozradí, kde se Ševčík skrývá. Po svém zatčení a následném propuštění v prosinci 1942 musela Flössnerová podávat Gestapu pravidelná hlášení. V únoru 1943 ji přijala Siwy, kterou její negativní odpověď příliš nepotěšila. Dala Flössnerové facku a vyhodila ji s tím, že už na Gestapo chodit nemusí.

Další ze svědků u poválečného soudu, Josef Kučaj, vypověděl, že ho Siwy fackovala, škubala za vlasy a kopala do různých částí těla.[32] Rovněž František Gorný si stěžoval, že jej Siwy udeřila do hlavy. Oskar Grimm si pamatoval, že mu sprostě nadávala, uhodila ho pěstí do obličeje a kopla do nohy. Siwy jakékoliv tělesné týrání při konfrontaci se svědky popřela.[33] Anežka Bocimová si vybavovala, že Siwy při výslechu nabádala svoje spolupracovníky, aby ji bili a týrali, navíc tvrdila, že právě tato gestapačka nařídila její odeslání do koncentračního tábora.[34] Oficiálně ovšem Siwy takovými pravomocemi nedisponovala. Byla to nadřízená úřadovna Gestapa v Brně, kdo měl v této věci rozhodující slovo. Není však pochyb o tom, že Siwy potenciálně mohla svým chováním toto přesvědčení u svědků vzbudit.

Používání násilí při výsleších nebylo ničím neobvyklým. Svou krutostí prosluli zejména kriminální tajem-

27 Srov. Tamtéž, Výpis z protokolu s W. Kampfem z 22. 2. 1946.
28 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Protokol s M. Siwy z 10. 1. 1946.
29 *ABS*, f. 52, sign. 52-1-441, Protokol s M. Siwy.
30 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Úřední záznam s B. Flössnerovou.
31 Ladislav Ševčík (1908–1943), dělník ve Vítkovických železárnách, později střídal nejrůznější zaměstnání. V roce 1929 vstoupil do KSČ. Během války se angažoval v komunistickém odboji. V únoru 1941 byl zatčen Gestapem, ale podařilo se mu z vězení utéct. O dva roky později byl prostřednictvím konfidenta opět vypátrán a v přestřelce při zatýkání smrtelně zraněn. Srov. kol. aut.: *Ostrava*, s. 486.
32 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Záznam svědeckého protokolu s J. Kučajem.
33 Tamtéž, Hlavní přelíčení.
34 Tamtéž, Výpověď A. Bocimové.

ník Wilhelm Böcker[35] nebo postrach služebny Wilhelm Kampf, jemuž se přezdívalo Černý Willy. Značné pohoršení na služebně pak vzbudily praktiky dalšího z kolegů Siwy, vrchního kriminálního asistenta Wernera Fitze.[36] Dnešní terminologií by se daly popsat jako sexualizované násilí. To pravděpodobně otřáslo i Siwy, která jinak často přihlížela bití zadržených. Vedoucí služebny Wilhelm Lehmann[37] nejprve Fitzeho varoval a poté mu zcela zakázal vyslýchat ženy.[38]

Otto Koslowski z brněnské úřadovny Gestapa
Foto: ABS

Existovaly však i výjimky, které dokazovaly, že kdyby Siwy měla v úmyslu lidem pomoci, mohla to udělat. V několika případech vyšla vstříc svým známým. Tu pomohla sestře své známé, tu radila jiné, jak to udělat, aby její manžel dostal odklad trestu. Několikrát vymohla pro své známé propustky. Pro jednu ženu sepsala žádost, aby byl rozsudek smrti pro jejího manžela změněn na trest na svobodě. A odvděčila se i své poslouchačce – zařídila jí, aby mohla nosit potraviny vězněnému bratrovi.[39]

Jak je patrné, Siwy vykonávala svou práci svědomitě, bez morálních zábran a často nad rámec svých povinností. Ovšem i administrativní náplň její práce, jakkoliv na první pohled marginální, měla nedozírné důsledky. Ilustrovat to může třeba případ sabotáže na železniční trati nedaleko Lískovce, o nějž projevilo zájem brněnské Gestapo. Za účasti jeho členů bylo na popravu vybráno pět zadržovaných osob. *Kanc. zam. Magda Siwá* […] *obdržela od Koslowského*[40] *příkaz, aby napsala na stroji dožádání centrále Gestapa v Brně, aby tato prostřednictvím BdS (Befehlshaber der Sicherheitspolizei) v Praze zařídila, aby pět jmenovaných mohlo býti na místě sabotáže popraveno pro výstrahu. Siwá také tento telegram osobně odesílala do Brna. V několika dnech došla z Brna na toto dožádání odpověď, že exekuce těchto osob se povoluje.*[41] Poprava se konala 3. září 1943 a těla popravených, kteří, jak se později ukázalo, neměli se sabotáží nic společného, zůstala na místě celý den.

Vztah jako veřejné tajemství

Milostný poměr mezi Siwy a Steindorfem pokračoval i v době, kdy spolu pracovali na Gestapu. Obecně se dá říci, že takové vztahy mezi kolegy nebyly až takovou raritou.[42] Dokonce i o Fitzem se říkalo, že měl vztah s jednou svojí tlumočnicí.[43] Někdy spolu dokonce na jedné služebně pracovali manželé, jako tomu bylo například v případě kriminálního asistenta kladenského Gestapa Oskara Felkla a jeho manželky Marie.[44] Většina po válce zatčených zaměstnanců Gestapa

35 Wilhelm Böcker (1904–1947), SS-Sturmscharführer, působil na úřadovnách Gestapa v Moravské Ostravě, Olomouci a Hradci Králové. Po válce byl odsouzen k trestu smrti. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 60/47 V. Böcker.

36 Werner Fitze (nar. 1908) SS-Oberscharführer. Po válce nebyl dopaden. Soud jej v nepřítomnosti odsoudil k trestu smrti. Srov. *ZA Opava,* f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 1228/46 W. Fitze.

37 Wilhelm Lehmann (1910–1960?), vládní asesor, poslední vedoucí Gestapa v Moravské Ostravě. Po válce se pravděpodobně zdržoval v Německu. V červenci 1968 proti němu československé úřady zahájily trestní stíhání. V té době byl však již osm let prohlášen za mrtvého. Srov. BORÁK, Mečislav: *Na příkaz Gestapa*. Profil, Ostrava 1990, s. 197.

38 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946.

39 *ABS*, f. 52, sign. 52-1-441, Výklad k písemnému doznání a k protokolu M. Siwy ze 14. 2. 1946.

40 Otto Koslowski (1900–1947), kriminální rada působící na brněnské úřadovně Gestapa. Během Slovenského národního povstání byl jmenován velitelem Einsatzkommanda 13, poté působil u operační skupiny v Bratislavě. Na začátku listopadu 1944 se vrátil do Brna. Po válce se mu sice podařilo uprchnout, ale už v roce 1946 byl dopaden. O rok později jej soud, poté, co se Koslowski dvakrát neúspěšně pokusil o sebevraždu, odsoudil k trestu smrti. Srov. ADAMEC, Václav: Mýtus Koslowski. Kriminální rada brněnské řídící úřadovny Gestapa Otto Koslowski. *Paměť a dějiny*, 2014, roč. VIII, č. 4, s. 76–89.

41 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946. SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Naše vojsko, Praha 1986, s. 272.

42 Kupříkladu vedoucí „protisabotážního" referátu IV 2 (pod nějž patřil i tzv. protiparašutistický podreferát IV 2b) u pražské řídící úřadovny Gestapa, kriminální komisař a SS-Hauptsturmführer Willy Leimer (1912–1945?) měl milostný poměr se svojí osobní sekretářkou/stenotypistkou Elisabeth Prokopovou (nar. 16. 1. 1919). Viz KREISINGER, Pavel: Personální obsazení tzv. protiparašutistického podreferátu IV 2b pražské řídící úřadovny Gestapa v letech 1943–1945. Pokus o rekonstrukci na základě výpovědí hlavního dešifranta podreferátu IV 2b Karla Schnabla a dalších pramenů. *Historica Olomucensia*, 2013, č. 45, s. 182–183.

43 Srov. *ABS*, f. 52, sign 52-1-205, W. Josel.

44 Srov. ČERVENKA, Jiří: *Šla s ním až k šibenici*. Gelton, Nové Strašecí 2006.

v Moravské Ostravě o poměru Siwy a Steindorfa věděla. Zajímavé ovšem je, že zatímco Siwy o jejich vztahu mluvila po válce otevřeně a o Steindorfovi se vyjadřovala v dobrém a vyzdvihovala jeho protiněmecké aktivity ke konci války, on se o ní v poválečných protokolech zmiňoval jen zřídka a veskrze striktně jako o své tajemnici.

Nabízí se zde samozřejmě otázka, jestli a do jaké míry měla Siwy jako sekretářka a milenka na Steindorfa vliv. Jejich kolega Jindřich Wagner[45] tvrdil, že „nesporný", ale přesvědčivými příklady tuto domněnku nepodložil. Kampf se v tomto ohledu přidal: vypověděl, že se říkalo, že má Siwy na Steindorfa velký vliv a že vlastně vede celý referát, což se zdá v kontextu událostí trochu přehnané. Siwy ovšem často Steindorfa doprovázela na různé výjezdy, služební cesty či návštěvy konfidentů. Společně rovněž navštívili několik Gestapem zajištěných bytů. Jeden z nich patřil Karlu Vorálkovi. Ten si stěžoval, že jej našel vyrabovaný, škoda že činila okolo čtvrt milionu korun. Sousedi tu opravdu viděli silnou ženu v kožichu, což odpovídalo popisu Siwy.[46] Kampf k tomu dodal, že *u úřadovny bylo vysloveno mezi kolegy podivení, proč spolu do toho bytu jezdili*.[47]

Je pravděpodobné, že si pro své schůzky vybírali nejen cizí byty, ale že se často scházeli přímo v bytě Siwy v Moravské Ostravě. Pravděpodobně se tu setkávali i s dalšími lidmi, například s českým lékařem Josefem Koníčkem, který se u Steindorfa přimlouval za propuštění několika lidí – ten mu ve většině případů vyhověl.[48] Steindorf též chodil do restaurace, kterou provozoval strýc Siwy. Na Gestapu se spekulovalo, že strýc snad měl dostat kavárnu jednoho ze zadržených, ale k tomu nedošlo.[49]

Pravdou tedy je, že Siwy a Steindorf spolu byli v úzkém kontaktu, což jejich kolegům neušlo. Celkově se ovšem nezdá, že by Siwy měla na Steindorfa zásadní vliv. Jistě u něho mohla intervenovat, ale žádné konkrétní podrobnosti tohoto typu se ve spisech neobjevují. Ani nelze říci, že by to byla ona, kdo jej podnítil k protiněmecké činnosti. Je ovšem nutné dodat, že ho v této činnosti podporovala. Steindorf k ní měl důvěru a pravděpodobně se jí často svěřoval.

Ze služebny na služebnu

Brzy se veřejné tajemství stalo známým všeobecně a poté, co se o tom dozvěděla i oficiální místa, bylo rozhodnuto o přeložení Siwy do Brna. Tam se ovšem zdržela pouze krátce na oddělení III, kde byly zpracovávány případy parašutistů. Její práce vesměs spočívala v zapisování korespondence a přípravě ranních zpráv.[50] Tři měsíce nato vykonávala podobnou práci na stejném oddělení, ale na zlínském Gestapu u vrchního kriminálního tajemníka Karla Heimerla[51]. Po dalších třech měsících byla poslána do Budapešti a přidělena k SS-Hauptsturmführerovi Walteru Stockovi na oddělení IV 2, kde se vyšetřovaly případy krátkovlnného vysílání či útěky válečných zajatců z Německa do Maďarska.

Po roce a dvou měsících se Siwy vrátila do Moravské Ostravy. Zprvu pracovala u Steindorfa. Jakmile se to ale dozvěděla brněnská úřadovna, přišel rozkaz, aby byla okamžitě přeložena. Přešla tedy na oddělení III, do jehož kompetence spadaly mimo jiné špionáž, sabotáže či partyzánské skupiny. Mezitím Steindorf ke konci roku 1944 absolvoval školení v Mecklenburgu a přibližně v téže době začala jeho spolupráce se sovětskou rozvědčicí Marjou Bobyrevou, krycím jménem Tamara[52].

Tamara byla vyslána na Karvinsko, aby navázala spojení s komunistickými odbojovými organizacemi a informovala o stavu Moravské Ostravy a přípravách tamních Němců na obranu, na čemž mělo vedení Rudé armády eminentní zájem.[53] Přes protektorátní hranici do Moravské Ostravy ji převáděl Jan Cwirz, v té době ještě konfident Gestapa.[54] Brzy nato Tamaru zatklo Gestapo a u výslechu se setkala se Steindorfem. Propustili ji sice jako konfidentku, ale Steindorf se s ní od té doby pravidelně stýkal. Zařídil jí byt, zprostředkovával potravinové lístky a začal Tamaře rovněž dodá-

45 Jindřich Wagner (1912–1946), původně pracoval jako zahradnický pomocník na židovském hřbitově, později se stal vězeňským dozorcem a tlumočníkem u Gestapa v Moravské Ostravě. Po válce byl odsouzen k trestu smrti. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 1069/46 J. Wagner

46 Tamtéž, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Výpověď K. Vorálka.

47 Tamtéž, Výpověď W. Kampfa.

48 *ABS*, f. Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky (dále jen 302), sign. 302-39-11, Protokol se Steindorfem z 29. 10. 1945. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s J. Koníčkem.

49 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Výpověď W. Kampfa.

50 *ABS*, f. 52, sign. 52-1-441, Protokol s M. Siwy.

51 Karl Heimerl (1916–1947), vyučený obuvník. Po válce odsouzen k trestu smrti. Srov. *MZA Brno*, f. MLS Uherské Hradiště (C 143), sp. zn. Ls 28/47 K. Heimerl.

52 Marja Maximovna Bobyreva (nar. 1918), lingvistka, členka sovětské zpravodajské skupiny Avantgarda. Po válce pracovala v charkovském Institutu cizích jazyků a na kyjevské univerzitě. Dostala mnohá ocenění včetně čestného občanství města Ostravy za zásluhy při jeho osvobozování. Srov. Čestní občané města Ostravy, http://web.archive.org/web/20111204101039/http:/ostrava.cz/cs/o-meste/vyznamne-osobnosti/cestni-obcane-mesta (citováno k 6. 5. 2015)

53 ŠTĚPÁN, Václav: *Alois Vařejka a jeho doba*. Šárka, Přerov 2007, s. 69.

54 Jan Cwirz (jeho příjmení též uváděno jako Cvirz, Cvíř či Cwierz), student průmyslovky. Nabídl se Gestapu jako konfident. Koncem

Kolektivní fotografie členů Gestapa v Moravské Ostravě. Druhá zleva Magdalena Siwy.
Foto: Archiv města Ostravy

vat významné informace například o vojenských útvarech Wehrmachtu, akcích proti odbojářům, válečné výrobě, o fungování a struktuře Gestapa ad.[55] Na tom se podílela také Siwy – Steindorf jí Tamaru představil v lednu 1945 – a to jak informacemi, tak i materiálem z oddělení III.[56] Netrvalo to ovšem dlouho.

Zásluhou konfidenta, před nímž Steindorf Tamaru varoval, bylo vše brzy odhaleno. V březnu 1945 přijeli do Moravské Ostravy členové ZbV-Kommanda 9 z Frýdku s tím, že odkryli organizaci ve Starých Hamrech, jež byla ve spojení s partyzány a měla členy i na Ostravsku. Navíc se ukázalo, že do případu byl zapleten i úředník Gestapa z Moravské Ostravy. Siwy okamžitě věděla, oč se jedná. *Šla jsem ku Steindorfovi a toto jsem mu oznámila. V tu dobu byl u něj Cvirz* […]. *Po chvíli přišel do kanceláře Steindorfa Kampf a Wagner a provedli zatčení Cwirze* […]. *Steindorf mě prosil, abych ho na chvíli nechala samotného. Odešla jsem od něj a asi za 10 minut jsem se k němu vrátila. Poznala jsem na něm, že jest rozčílený. Zmínil se mi, že byl v kanceláři, v níž se nacházel Wagner a Kampf s Cwirzem, a chtěl od něj převzíti dopis, který mu dal pro Tamaru. Kampf a Wagner mu zakázali s ním mluviti a vykázali ho z kanceláře. Přesto však nějakým způsobem od Cwirze dopis dostal a zničil ho. Dotazovala jsem se ho, co v dopise psal, že na tom má takový zájem, na což mi odpověděl, že poslal v dopise potravinové lístky a lísteček, že příští následuje (Weiteres folgt nach).*[57] Později toho dne se Steindorf naposledy setkal s Tamarou a stihl ji varovat. Činnost skupiny Jiskra-Avantgarda, pro niž pracovali, byla tímto zásahem značně ochromena.

Nedlouho po tomto incidentu byl Steindorf zatčen a převezen do Brna. Siwy viděla, jak ho odvážejí, nemohla se s ním však ani rozloučit.[58] Po výslechu, který se týkal jeho styků s Tamarou, strávil noc ve věznici. Siwy o něm dlouho nic nevěděla. Ptala se na služebně, ale dostalo se jí odpovědi, aby byla ráda, že nebyla zatčena i ona. Nato Siwy přeložili do Uherského Hradiště k SS-Sturmbannführerovi Werneru Brandtovi, vedoucímu ZbV-Kommanda 43, u něhož psala denní zprávy a obsluhovala dálnopis. Mezitím se pokoušela zjistit, co se stalo s jejím milencem. Ptala se různých lidí a kontaktovala i svého bývalého kolegu z Moravské Ostravy Waltra Josela[59], s nímž měla dobré vztahy. Ten po válce popsal Siwy jako dobrou kolegyni, která *pokud mohla, přimlouvala se za vyslýchané, a dávala vězňům potraviny.*[60] Josel ji informoval o tom, že Steindorfa převezli z Brna do Prahy, kde měl být postaven před vyšetřovatele SS a policie.

Poválečné zúčtování

Steindorf byl vyslýchán, a to údajně stejnými metodami, jaké se používaly i na jeho oddělení. Hlavní přelíčení se mělo konat 9. května, ale k tomu již nedošlo. Při Květnovém povstání byl společně s dalšími vězni propuštěn.[61] Steindorf se vydal bezpečnostním

války začal pracovat pro obě strany. Po válce odjel s Tamarou do SSSR, kde získal politický azyl. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Protokol s M. Siwy z 10. 1. 1946; kol. autorů: *Ostrava*, s. 482; ŠTĚPÁN, Václav: *Alois Vařejka a jeho doba*, s. 98.

55 ŠTĚPÁN, Václav: *Alois Vařejka a jeho doba*, s. 75.

56 *ABS*, f. 302, sign. 302-1-325, Protokol s A. L. Steindorfem.

57 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Protokol s M. Siwy z 10. 1. 1946.

58 *ABS*, f. Ústředna Státní bezpečnosti (dále jen 305), sign. 305-110-2, Protokol s M. Siwy z 25. 6. 1945.

59 Walter Josel (nar. 1902), pracoval jako dělník, skladník i účetní. Od dubna 1940 až do konce války působil na Gestapu v Moravské Ostravě. Po válce odsouzen k 20 letům vězení. V roce 1955 odsunut. Srov. *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 825/46 W. Josel.

60 *ABS*, f. 52, sign 52-1-205 W. Josel.

61 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol s A. L. Steindorfem z 21. 5. 1946; *ABS*, f. 302, sign. 302-1-325, Protokol s A. L. Steindorfem.

orgánům v naději, že za své zásluhy o odboj bude jeho činnost u Gestapa posuzována shovívavě, jak mu slibovala Tamara.[62] Od nich jej převzal kontroverzní agent Alois Vařejka,[63] který se angažoval ve skupině Jiskra-Avantgarda společně s Tamarou. A byla to právě ona, kdo mu dal za úkol Steindorfa a další najít.

Siwy ke konci války odjela s komandem do Napajedel, Litovle a Golčova Jeníkova. Poté se odebrala do Chrasti u Chrudimi, kde byla 15. května 1945 zatčena a umístěna do věznice Krajského soudu v Chrudimi. Dne 6. června ji převezli na policejní ředitelství do Moravské Ostravy. Zde ji vyslýchal již zmíněný Alois Vařejka.[64] Ten od ní očekával důležitá svědectví ve prospěch svůj i skupiny, pro kterou pracoval. V té době se totiž zvyšovalo napětí mezi členy bývalých odbojových skupin a Vařejka se pro některé stal nepohodlnou osobou. Mimo jiné se mu snažili dokázat, že si nezákonně přivlastnil část majetku Siwy.[65]

Faktem zůstává, že Siwy potvrdila, že se z jejích dvou tašek, které nechala u Vařejky v kanceláři, ztratilo několik věcí. Ještě před tímto zjištěním měla ale zcela jiné starosti. Setkala se znovu s Tamarou. Siwy hlavně zajímalo, co se stalo se Steindorfem a zda ji chtějí zastřelit. Po ujištění, že Steindorf byl propuštěn, následoval výslech lidmi z NKVD. *Bobyreva jela se mnou na NKVD, kde mne nejdříve vyšetřoval nějaký starší důstojník v brýlích s třemi hvězdičkami, kterému Bobyreva dělala tlumočníka. Po vyšetření mi řekla, že vyšetřující důstojník se vyjádřil: Sie bleiben ein par Tage hier und werden genau die Wahrheit angeben, dann werden sie befreit. Potom jsem byla předvedena k vyšetření panu majorovi.*[66] Trvalo pět dní, než se Siwy vrátila zpět na policejní ředitelství. Dne 16. června byla převezena ke Krajskému soudu

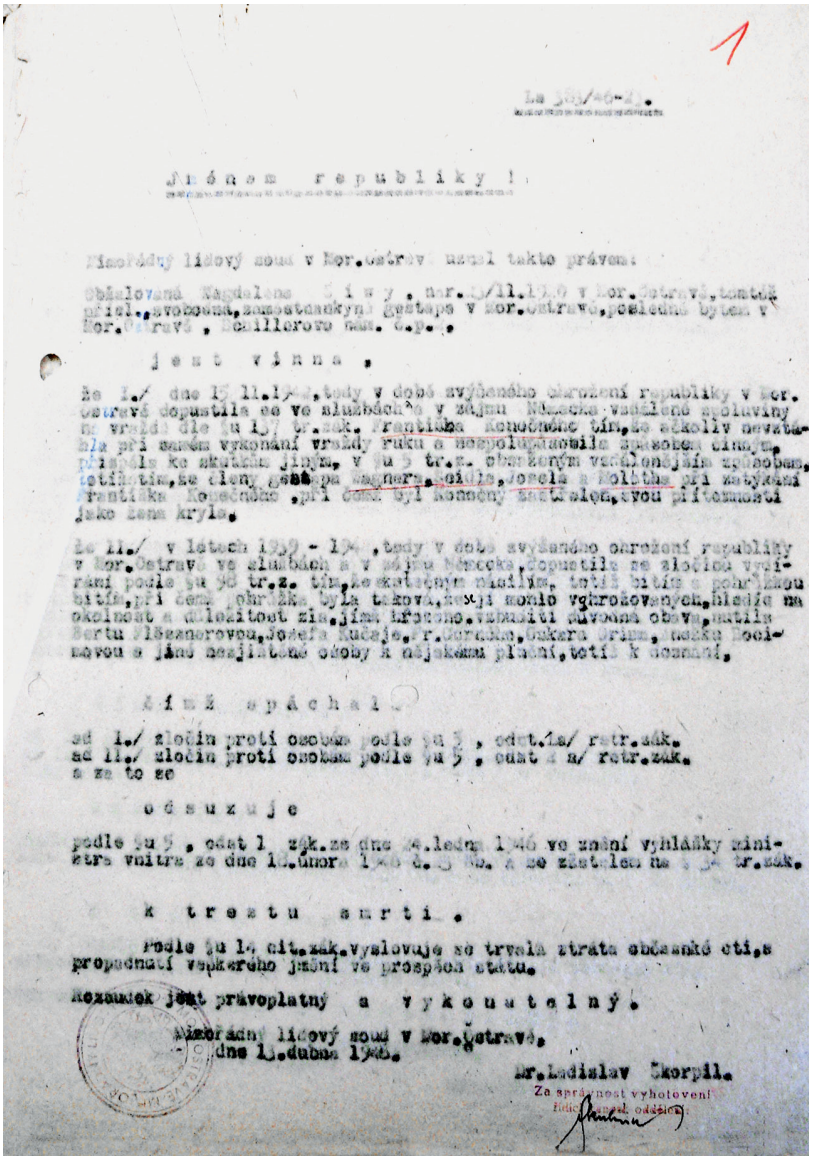

Jménem republiky !

jest vinna ,

odsuzuje

k trestu smrti .

Rozsudek Mimořádného lidového soudu v Ostravě, na jehož základě byla Magdalena Siwy odsouzena k trestu smrti
Foto: Archiv města Ostravy

v Moravské Ostravě, kde čekala ve vazbě na soudní proces.[67]

Během něj odmítala jakoukoliv vinu. Například zcela bagatelizovala událost kolem zastřelení Konečného. *Kolem 17. hod. večerní přišla jsem na náměstí ve Vítkovicích. Nějaké „krytí" z mé strany se ani neuskutečnilo, neboť já jsem*

62 ŠTĚPÁN, Václav: *Alois Vařejka a jeho doba*, s. 89.
63 Více k jeho životu tamtéž.
64 *ABS*, f. 305, sign. 305-110-2, Protokol s M. Siwy z 21. 6.1945
65 Tamtéž, s. 96.
66 *ABS*, f. 305, sign. 305-110-2, Protokol s M. Siwy z 21. a 25. 6. 1945.
67 Tamtéž; *ABS*, f. Odbor politického zpravodajství MV (2M), sign. 2M: 12265, Protokol s A. Vařejkou ze 14. 8. 1945.

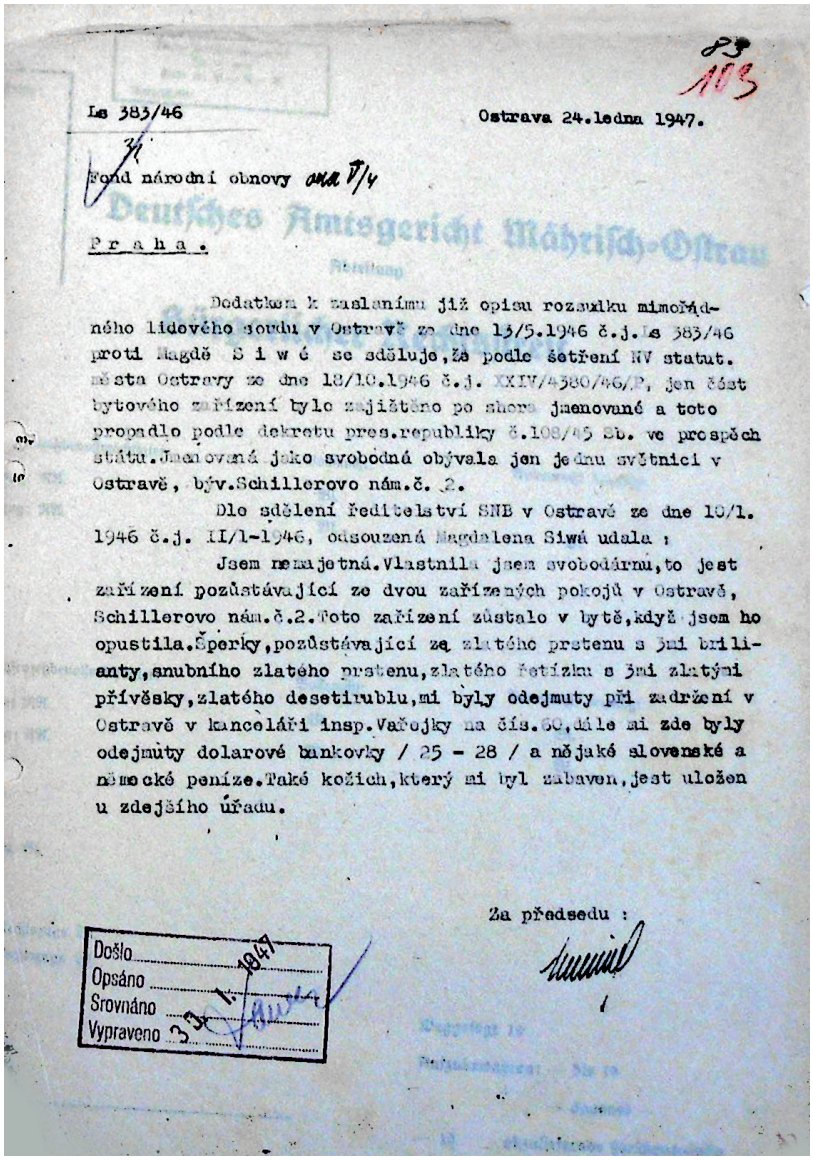

Ls 383/46 Ostrava 24.ledna 1947.

Fond národní obnovy

Praha.

Deutsches Amtsgericht Mährisch-Ostrau

Dodatkem k zaslanímu již opisu rozsudku mimořádného lidového soudu v Ostravě ze dne 13/5.1946 č.j. Ls 383/46 proti Magdě S i w é se sděluje, že podle šetření NV statut. města Ostravy ze dne 18/10.1946 č.j. XXIV/4380/46/P, jen část bytového zařízení byla zajištěno po shora jmenované a toto propadlo podle dekretu pres.republiky č.108/45 Sb. ve prospěch státu. Jmenovaná jako svobodná obývala jen jednu světnici v Ostravě, býv.Schillerovo nám.č. 2.

Dle sdělení ředitelství SNB v Ostravě ze dne 10/1. 1946 č.j. II/1-1946, odsouzená Magdalena Siwá udala :

Jsem nemajetná. Vlastnila jsem svobodárnu, to jest zařízení pozůstávající ze dvou zařízených pokojů v Ostravě, Schillerovo nám.č.2. Toto zařízení zůstalo v bytě, když jsem ho opustila. Šperky, pozůstávající ze zlatého prstenu s 3mi brilianty, snubního zlatého prstenu, zlatého řetízku s 3mi zlatými přívěsky, zlatého desetirublu, mi byly odejmuty při zadržení v Ostravě v kanceláři insp. Vařejky na čís.60, dále mi zde byly odejmuty dolarové bankovky / 25 - 28 / a nějaké slovenské a německé peníze. Také kožich, který mi byl zabaven, jest uložen u zdejšího úřadu.

Za předsedu :

Došlo 31. 1. 1947
Opsáno
Srovnáno
Vypraveno 3.

Zpráva o pozůstalosti popravené Magdaleny Siwy Foto: ZA Opava

stála asi 60 m od místa zatýkání […]. *Prošla asi celá hodina, já jsem se o věc nestarala a stmívalo se tak silně, že mě ani Konečný nemohl vidět. Chtěla jsem už odejít, když vtom se začalo střílet. Že by mohlo dojít k přestřelce, jsem si před tím neuvědomila a žádnou zbraň jsem také u sebe neměla.* […] *Nezapříčinila jsem tedy ani vzdáleným způsobem smrt Františka Konečného.*[68] Soud takové interpretaci neuvěřil. Naopak, tato událost se stala jedním z hlavních bodů rozsudku stejně jako násilí, vydírání a výhružky.

Dne 13. dubna 1946 byl u Mimořádného lidového soudu v Ostravě vyřčen konečný verdikt. *Polehčovalo částečné doznání a zachovalost, přitěžovala konkurence dvou zločinů, pokračování, pokud jde o zločin dle paragrafu 5/2 retribučního zákona, bezmezná surovost. Trest byl obžalované vyměřen podle paragrafu 5, odstavce 1 zákona ze dne 24. 1. 1946 ve znění vyhlášky ministerstva vnitra z 18. 2. 1946 čís. 23 Sb., a sice trest smrti.*[69] Siwy si požádala o hodinový odklad výkonu trestu. V 16.26 pak předstoupila před členy soudu se zapisovatelem, veřejného žalobce a policejního lékaře MUDr. Krista a několik minut nato byla popravena. Její majetek propadl státu. Nezbylo po ní mnoho. Vlastnila jen zmíněný byt. Už dříve jí byl zabaven pověstný kožich a na policejním ředitelství zmizely její dolarové bankovky, slovenské a německé peníze i šperky včetně prstenu s brilianty a zlatého snubního prstenu od neznámého dárce.

Netrvalo dlouho a před stejným soudem stanul i Steindorf. Během procesu někteří svědci vypovídali v jeho prospěch a mluvili o něm dokonce jako o výjimce mezi zaměstnanci Gestapa, protože nezištně pomohl několika lidem, které Gestapo sledovalo nebo zatklo.[70] Soud však ve svém výroku zdůraznil Steindorfovu činnost během války a zejména zodpovědnost vyplývající z jeho postavení v rámci Gestapa v Moravské Ostravě. Vedl oddělení, jehož pracovníci zatýkali a týrali zatčené, z nichž někteří byli posláni do koncentračních táborů a před německé soudy. Nemálo svědků během poválečného procesu také obviňovalo Steindorfa z násilí, vyhrožování a vydírání. Soud proto rozhodl o udělení nejvyššího trestu.

V noci z 22. na 23. dubna 1947, rok a deset dní po Magdaleně Siwy, byl Steindorf popraven. Před soudem skončili i další spolupracovníci odbojové skupiny Jiskra-Avantgarda a procesu nakonec neušel ani sám Alois Vařejka.

68 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 383/46 M. Siwy, Obhajoba.

69 Tamtéž, Rozsudek z 13. 4. 1946.

70 *ZA Opava*, f. MLS Ostrava, sp. zn. Ls 234/47 A. L. Steindorf, Protokol J. Šrubaře, J. Koníčka ad.